

Vrienden schenken uniek schilderij 'Gezicht op Villa Dijkzigt'

Kees Moeliker [directeur, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; moeliker@hetnatuurhistorisch.nl]

▲ Kees Moeliker bij 'Gezicht op Villa Dijkzigt' in de Hoboken Salon van het museum: "De charme van het schilderij zit in al het natuurschoon dat ons gebouw omringt". (Sanne Donders)

Er is een zeldzaam, onbekend schilderij van het gebouw van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam opgedoken. 'Gezicht op Villa Dijkzigt' is van de hand van Berend Wolter Weyers en gemaakt rond het jaar 1900. Het toont het karakteristieke neoclassicistische gebouw uit 1852 in een idyllische voorstelling van het Land van Hoboken, met pauwen, een fladderende duif en klassieke tempelzuilen. Het schilderij komt uit familiebezit, uit de nalatenschap van de Rotterdammer Leendert Beijleveld. De Vrienden van Het Natuurhistorisch hebben het schilderij aangekocht en aan het museum geschonken tijdens

de Vriendenmiddag op 7 oktober 2017. De aanwinst siert de Hoboken Salon - de ontvangstruimte van het museum die dankzij het oorspronkelijke ornamentenplafond en nu met het nieuwe schilderij steeds meer van de sfeer van weleer ademt.

Rijksmonument

Het rijksmonument Villa Dijkzigt was tot 1924 het woonhuis van het redersgeslacht Van Hoboken. Daarna volgde van 1928 tot 1985 de Rotterdamse Volksuniversiteit. Het Natuurhistorisch Museum betrok de verlaten villa in 1987 en breidde het gebouw in 1996 uit met een glazen

paviljoen van architect Erick van Egeraat. 'Gezicht op Villa Dijkzigt' is een relatief groot schilderij (100 x 122 cm) en vormt een bijzondere kunsthistorische aanvulling op de reeds bekende staalgravure uit 1860 - getiteld 'Villa Hoboken' - naar een tekening uit 1860 van Ludwig Rohbock. Van deze vaak met de hand ingekleurde ets zijn er veel in omloop. Er hangt al jaren een mooi exemplaar in de Hoboken Salon van het museum. Friso Lammertse, conservator oude schilder- en beeldhouwkunst van Museum Boijmans van Beuningen, bekeek de nieuwe aanwinst met kunsthistorische blik, en zette er het volgende over op papier:

Een bijzondere aanwinst, een zeldzaam schilderij

Het schilderij met een gezicht op Villa Dijkzigt is een bijzonder werk van de vrij onbekende schilder Berend Wolter Weyers (1866-1949), een kunstenaar die zijn opleiding ontving aan de Haagse Kunst-academie. Hij specialiseerde zich vooral in stillevens. In dit schilderij sloot hij zich echter aan bij een lange traditie van decoratieve wandstukken. In de tweede helft van de zeventiende eeuw ontstond in Holland een mode om grote schilderijen met arcadische landschappen te schilderen. Meestal laten ze een idyllisch landschap zien met klassieke tempels, dieren en op de achtergrond vaak een landhuis. In de zeventiende eeuw waren het schilders als Melchior de Hondecoeter of Jan Baptist Weenix die zich hierin specialiseerden. Zij begonnen hiermee een traditie die tot in de twintigste eeuw zou voortduren. Het schilderij van Weyers is er een laat voorbeeld van, maar met Villa Dijkzigt, de pauwen en de zuilen van een klassiek tempeltje sluit het nog geheel aan bij werk van deze beroemde voorgangers. In de losse stijl en de matte kleuren toont Weyers zich echter een kind van zijn tijd. Tot de opkomst van het impressionisme werden schilderijen altijd gevernist om verzadigde en glanzende kleuren te krijgen. De impressionisten en vele kunstenaars na hen lieten het vernissen echter bewust achterwege omdat zij het matte oppervlak zo mooi vonden. Weyers gaf in zijn *Gezicht op Villa Dijkzigt* door het gebruik van het grove linnen en de matte kleuren een nieuwe draai aan een lange traditie. [FL]

Geen aankoopbudget

Paul de Beijer, voorzitter van de Stichting vrienden van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam legde bij de onthulling in de Hoboken Salon uit waarom de vrienden het schilderij hebben aangekocht: *"Het museum heeft geen aankoopbudget, niet voor dode beesten en fossielen, laat staan voor kunst. Juist daarom hebben de Vrienden het aangekocht, voor het museum, want zo'n uniek schilderij verdient het om bewaard en getoond te worden in het gebouw dat er model voor stond."* Remko Andeweg, stadsbotanicus en conservator van het herbarium van Het Natuurhistorisch, verdiepte zich in de weeldige plantengroei op het schilderij:

Kamerplanten

De planten links op de voorgrond doen denken aan een vrije interpretatie van hertshoornvaren (*Platyserium bifurcatum*) en aan vrouwentongen (*Sansevieria trifasciata*), twee soorten die we nu als ouderwetse

▲ 'Villa Hoboken' - staalgravure door J. Umbach, naar een tekening van Ludwig Rohback uit 1860. (archief Het Natuurhistorisch)

▲ Villa Dijkzigt, in 1922. (archief Het Natuurhistorisch)

kamerplanten beschouwen en die de schilder misschien zelf in huis had. De bloeiende plant rechts is niet direct te identificeren. Het is mogelijk ook op een kamerplant of volledig op fantasie gebaseerd, want voor velen zijn bloemen rood en bladeren groen. [RA]

Ingang met edelherten

Het lijkt er dus op dat Berend Weyers het doek schilderde zonder een stap op het Land van Hoboken te zetten. Vermoedelijk heeft hij de ets uit 1860 als voorbeeld genomen, en de omgeving erbij gefantaseerd. Op zijn schilderij zien we het tempelzuiltje terug dat ook op de ets staat maar ontbreekt op foto's van Villa Dijkzigt uit 1922. Wat opvalt is de locatie van de hoofdingang, aan de Westzeedijkzijde, met aan weerszijden bronzen beelden van een edelhart. Wij kennen ons gebouw niet anders dan met de voordeur aan de oostgevel die daar door de Volks-

universiteit is aangebracht. De ruimte die nu in het museum 'Haverhorst Vestibule' heet, was ooit het entreeportaal en heeft nog steeds de oorspronkelijke marmeren vloer. Helaas hebben de edelherten het niet overleefd.

Geen meesterwerk

Zelf vind ik 'Gezicht op Villa Dijkzigt' een fijne aanwinst en een welkom geschenk van de Vrienden. Het is zeker geen meesterwerk en echt mooi vind ik het ook niet, maar de charme van het schilderij zit in al het natuurschoon dat ons gebouw omringt. Het lijkt wel of de schilder wist dat Villa Dijkzigt ooit een natuurhistorisch museum zou huisvesten. Houtduiven zitten er nog volop en die pauwen zou ik wel in ere willen herstellen in het Museumpark. In onze Hoboken Salon heeft 'Gezicht op Villa Dijkzigt' een perfect passende plaats gevonden, waar iedereen het kan zien. ◀